

Zagreb, 09. travnja 2019.
KLASA: 602-04/19-01/02
URBROJ: 251-63-02/01-19-1

REPUBLIKA HRVATSKA
355 - AGENCIJA ZA ZNANOST I VISOKO
OBRAZOVANJE

Primljeno:	9.4.2019. 11:25:30	
Klasifikacijska oznaka	Org. jed.	
602-04/17-04/0053	02-04	
Urudžbeni broj:	Pril.	Vrij.
380-19-0012	0	0

AGENCIJA ZA ZNANOST
I VISOKO OBRAZOVANJE
Donje Svetice 38/5
10000 Z A G R E B

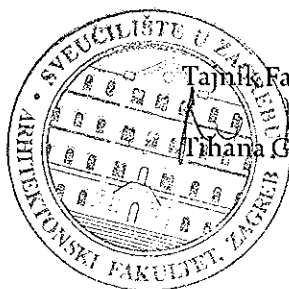

Predmet: Očitovanje o Izvješću stručnog povjerenstva o reakreditaciji Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Poštovani,
u prilogu dostavljamo Očitovanje dekana Arhitektonskog fakulteta na Završno izvješću Stručnog povjerenstva u postupku provedbe reakreditacije Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Također prosljeđujemo očitovanje Studija dizajna dostavljeno dekanu Arhitektonskog fakulteta.

S poštovanjem,

Tajnik Fakulteta

Tijana Grgić Ozvald
Tijana Grgić Ozvald, dipl.iur.

OČITOVANJE

o Izvješću stručnog povjerenstva o reakreditaciji Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Izvješće je Arhitektonskom fakultetu dostavljeno 22. ožujka 2019. godine. Uprava Fakulteta dostavila je izvješće svim članovima Fakultetskog vijeća koji su pozvani da do ponedjeljka 1. travnja 2019. upravi Fakulteta dostave svoje pisane komentare. Pristigli komentari uglavnom prenose nezadovoljstvo pojedinih nastavnika sadržajem izvješća i formulacijom pojedinih ocjena koje se smatraju neprimjerenima u kontekstu u kojem djeluje promatrano visoko učilište - Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Očitovanje

Vijeće Arhitektonskog fakulteta prepoznaje postupak vanjskog vrednovanja kao dio nastojanja da se nepristranim uvidom i temeljitom analizom rad Fakulteta ocijeni međunarodno relevantnim skupom kriterija s ciljem unaprjeđenja kvalitete u svim područjima njegovog djelovanja i ustroja.

U izvješću o provedenom postupku vrednovanja istaknute su prednosti, nedostaci i mjesta mogućih poboljšanja u organizaciji i radu Arhitektonskog fakulteta. Primjedbe o nedostacima smatramo korisnim argumentima u raspravama koje će biti potrebno provesti s ciljem njihova otklanjanja.

Uočeno je, međutim, i da dio ocjena o nedostacima zalazi u pedagoški profil škole što smatramo neprimjerenim. Mišljenja smo kako postavljeni standardi vrednovanja ne mogu obuhvatiti pedagošku logiku i način poučavanja u području Studija arhitekture i urbanizma odnosno Studiju dizajna. Za postizanje složenog skupa ishoda učenja odnosno kompetencija u tehničkom i umjetničkom području pedagoški pristup uključuje različite metode rada, često se ostvaruje u neposrednom kontaktu studenta s nastavnikom, što sve gradi edukacijski proces kojeg je nemoguće standardizirati ili precizno kvantificirati. Nadalje smatramo da se edukacijski proces u područjima arhitekture, urbanizma i dizajna u svojoj interdisciplinarnosti i kompleksnosti ne može u potpunosti ocijeniti temeljem uvida kakav je članovima povjerenstva omogućen ovako strukturiranim postupkom vrednovanja.

U očekivanju Akreditacijske preporuke ovdje iznosimo očitovanje o uočenim nedostacima visokog učilišta:

1. Nedostatak integracije i suradnje (sa Studijem dizajna ali i među katedrama)

Pitanje statusa i odnosa Studija dizajna i Arhitektonskog fakulteta i dalje je neriješeni problem Arhitektonskog fakulteta. Postoji slaganje o nužnosti reguliranja ovog pitanja i volja da se ono riješi jer trenutno stanje otežava djelovanje Studija dizajna ali i Arhitektonskog fakulteta u cjelini.

Opis problema iznesen je u poglavlju 1.1. cjeline „Detaljna analiza svakog standarda, preporuke za poboljšanje i ocjena kvalitete svakog standarda“. Jedna od preporuka za poboljšanje iznesena u poglavlju 1.2. navedene cjeline implicira ograničavanje razvoja Studija dizajna od strane Arhitektonskog fakulteta. Ističemo kako su dosadašnji postupci Arhitektonskog fakulteta

usmjereni isključivo uređenju ustroja sastavnice unutar mogućnosti postavljenih važećim formalno-pravnim okvirom. S ciljem nalaženja odgovora na ovo otvoreno pitanje osnovano je 29. prosinca 2017. zajedničko Povjerenstvo za unaprjeđenje sastavnice. Povjerenstvo je već tijekom 2018. započelo s radom na istraživanju mogućnosti i prijedlogu rješenja ustroja Arhitektonskog fakulteta sa Studijem dizajna. Povjerenstvo je s tim ciljem već izradilo analize stanja te provelo rasprave i formuliralo nekoliko opcija o kojima trebaju raspraviti Fakultetsko vijeće i Vijeće Studija dizajna.

Što se tiče suradnje među nastavnicima različitih katedara Fakulteta, ona se i formalno i u praksi odvija u okviru zadataka na studijima i radionicama koje imaju dionice koje pokrivaju nastavnici s više katedara na jednom studentskom radu (razne kombinacije u kojima je prisutan projektantsko-planersko-tehničko-teoretsko-povijesni integralni pristup radu u studijima i radionicama).

Relativno mali ukupan broj nastavnika na Arhitektonskom fakultetu pak omogućava i dobru neformalnu suradnju među katedrama, dok se formalna suradnja, uz zajedničko provođenje integrirane nastave, odvija u okvirima djelovanja i redovitih sastanaka povjerenstava koja bez iznimke sadrže predstavnike svih katedara.

2. Polagan napredak i nedostatak ambicije za poboljšanjem unutar realnih i zakonskih mogućnosti

Uočen polagan napredak unutar realnih i zakonskih mogućnosti smatramo višestruko uvjetovanim i, u konkretnim okolnostima, zasad jedini realno mogućim. Zasigurno je zajednička želja ubrzati postizanje bolje kvalitete na svim područjima djelovanja.

Ističemo motiviranost nastavnika da u okvirima mogućeg pruže najviše te da su studentima praktično svakodnevno dostupni bez obzira na status, što je očita razlika prema međunarodnim standardima gdje se često dogodi da student niti jednom u semestru nema priliku osobno razgovarati s nositeljem kolegija kojega sluša. Nedostatak financijskih sredstava u velikoj mjeri otežava intenzivniji i opsežniji razvoj.

Opaska stručnog povjerenstva da profesionalni rad nastavnika izvan fakulteta može biti dodatan prihod fakultetu nije u skladu sa zakonom.

3. Sustavan problem planiranja istraživačkih karijera

Problem planiranja istraživačkih karijera dijelom je odraz realnih mogućnosti i nedostataka u sustavu poticanja znanosti i visokog obrazovanja na razini države, kao i općeg ekonomskog stanja. Arhitektonski fakultet razumije kako je potrebno preciznije strateški odrediti ciljeve istraživačkih projekata i istražiti alternativne izvore njihova financiranja kojima bi se omogućila kontinuirana istraživačka aktivnost i time mogućnost dugoročnijeg planiranja sudjelovanja u istraživanjima.

Problem nemogućnosti stimuliranja znanstvenoistraživačkog i stručnog rada nastavnika u okviru Fakulteta proizlazi iz regulative za visoko školstvo u Republici Hrvatskoj. Regulativa ne omogućava da nastavnici koji imaju ovakve poželjne aktivnosti izvan nastavnog opterećenja budu stimulirani s proporcionalno umanjenim obaveznim nastavnim opterećenjem. Naime, zakonski nije omogućeno valoriziranje rada izvan norma sati direktne nastave te je problem u stvari nemoguće riješiti bez izmjene zakonodavnog okvira za visoko školstvo, što je izvan realnih mogućnosti Arhitektonskog fakulteta.

4. Nisu provedene preporuke iz prethodnih reakreditacija u vezi s politikom zapošljavanja i napredovanja

Politika zapošljavanja i napredovanja provodi se u skladu s raspoloživim koeficijentom, prema razvojnim i kadrovskim planovima pojedinih ustrojbenih jedinica. Ti su planovi u promatranom razdoblju bili reducirani odlukom Vlade RH o zabrani zapošljavanja te važećim zakonskim okvirom. Dojam je da akreditacijsko tijelo nije bilo upoznato s ovakvom uredbom Vlade RH, koja je na snazi duži niz godina.

5. Pogrešno shvaćena Bolonjska reforma

Ocjene o nedostacima koji su posljedica krive ili s vremenom iskrivljene primjene standarda Bolonjske reforme uvažiti će se i koristiti kao argument u raspravama o potrebnim poboljšanjima strukture i sadržaja studijskog programa te optimiziranja opterećenja studenata.

6. Nije razvijeno učenje usmjereno na studenta i ne koriste se dovoljno suvremene nastavne metode

Preporuke povjerenstva vezane uz poučavanje usmjereno na studenta možemo djelomice prihvatiti, osobito u dijelu koji se odnosi na prevelik broj kolegija, preklapanje njihovog sadržaja i time izazvano opterećenje studenta veće od optimalnog.

Ističemo međutim da upravo širina i tzv. 'općenitost' nastavnog programa s većim brojem kolegija daju prepoznatljivu kvalitetu ovog Fakulteta, odnosno mogućnost prilagodbe naših diplomanata dinamičnim zahtjevima struke i realnog sektora. Time se, naime, samo povećavaju mogućnosti zapošljavanja što je prepoznato u međunarodnim okvirima (npr. pozitivna iskustva s izvođenjem studentskih praksi i zapošljavanja naših diplomanata u inozemstvu).

Nasuprot tome, nastavnici iz prve ruke mogu potvrditi da gostujući studenti (Erasmus razmjena – evidencija uspjeha) redovito vidljivo zaostaju u razini stečenog obrazovanja za našim studentima te im je potrebna dodatna, često i neprimjereno obimna pomoć nastavnika u savladavanju programa kojega naši prosječni studenti redovito savladavaju.

Zadaci projektnih studija i radionica uvijek su i isključivo usmjereni ka budućnosti, vrlo su aktualni i mijenjaju se svake godine (primjer, radionice diplomskog studija nude redovitu mogućnost izbora grupe/zadatka, zadaci su vezani za suvremeni trenutak i bave se najrazličitijim aktualnim temama – od, primjerice, tema vezanih za EPK Rijeku 2020 do teme antimuzeja, revitalizacije područja dalmatinskog zaleđa, revitalizacije spomenika kulture, zdravstvenog turizma, itd.).

Pored toga ukazujemo na sljedeće:

a) Okosnicu nastave studijskih programa arhitekture i urbanizma još od uvođenja Bolonjskog edukacijskog koncepta čine projektni studiji i radionice koji u različitim udjelima, ovisno o stupnju studija, uključuju projektantsku, urbanističku, tehničku i teorijsko-povijesnu te dionicu iz područja obnove i revitalizacije graditeljske baštine. Stoga preporuku za poboljšanje kojom se upućuje na ostvarivanje interdisciplinarnih projektnih studija koji bi objedinili više kolegija smatramo neosnovanom. Možemo je prihvatiti tek kao potvrdu postojećeg edukacijskog koncepta.

b) Uputa o razvijanju koncepta projektnog studija kao interdisciplinarnog i participativnog istraživačkog laboratorija je dijelom nepotrebna jer projektni studiji na Arhitektonskom fakultetu upravo to i jesu.

c) Preporuka „dati prednost aktivnom učenju...“, a ne tradicionalnom tipu nastave“ također se već realizira u nastavi svih studijskih programa Arhitektonskog fakulteta.

Metode poučavanja u okvirima vježbovnih kolegija suvremene su koliko i drugdje u svijetu: obilazak terena, razgovori sa stručnjacima raznolikih profila, korištenje stručne literature relevantne u svjetskim razmjerima, gosti-kritičari, prezentacije, diskusije i izložbe radova, koje se često provode i izvan fakulteta. Kod tzv. teorijskih kolegija također možemo govoriti o aktivnom učenju: diskusije, seminari, timski rad, korištenje suvremenih medija, odlazak na 'teren' i dr.

Preporuku možemo prihvatiti u dijelu u kojem se odnosi na strukturu i udio pojedinih sadržaja studijskog programa.

d) Preporuka: “Treba uvesti teme poput upravljanja, komunikacije, zakonskih propisa te uredskog poslovanja“ već je ostvarena jer navedeno već čini dio pojedinih kolegija. Izmjenom studijskog programa ak. god 2018./19. u program diplomskog studija uvedeni su novi kolegiji Arhitektura i tehnologija I i II, Arhitektonski ured – organizacija i poslovanje, te Upravljanje projektima. Uz to, postojeći kolegiji Održiva arhitektura, Održivo građenje I i II, Tehnički studio i Fizika zgrade čine temu održivosti snažno zastupljenom, pa također ne stoji ocjena da je ta tema u nastavi jedva spomenuta.

Prihvaćamo preporuku da škola u dogovoru s vanjskim dionicima i alumnima mora uređivati sadržaj i svrsishodnost studijskog programa. Arhitektonski fakultet je tijekom akademskih godina 2016./17./18. već proveo niz aktivnosti na istraživanju odnosa postignutih kompetencija i potreba rada u struci.

7. Ne provodi se naknadno praćenje preporuka iz prethodnih reakreditacija

Arhitektonski fakultet će nastojati brže otklanjati nedostatke i primjenjivati preporuke koje je stručno povjerenstvo donijelo u postupku reakreditacije ukoliko su sve odluke koje je u tom cilju potrebno donijeti u nadležnosti i u domeni provedbe.

8. Fakultet nije usmjeren na međunarodno okruženje već je ograničen samo na regiju Fakultet je slijedom preporuka prethodne akreditacije u posljednje tri godine intenzivirao međunarodnu suradnju. Ona se odvija i u okviru Erasmus programa razmjene studenata i nastavnika te nenastavnog osoblja, kao i izvan toga, organiziranjem izložbi i predavanja gostiju izvan uže regije.

Tradiciju Arhitektonskog fakulteta također čini i redovito organiziranje ljetnih škola na kojima se intenziviraju međunarodni susreti sudjelovanjem stranih studenata i nastavnika.

Posredstvom kontakata nastavnika, studentima su, nadalje, redovito dostupne informacije o održavanju međunarodnih ljetnih škola izvan regije u kojima zainteresirani studenti mogu sudjelovati. No s druge strane, orijentacija na regiju je logična s obzirom na institucijske kapacitete i uvjete u kojima sastavnica djeluje. Razumijemo ovu primjedbu kao izraz globalnog edukacijskog standarda.

9. Broj znanstveno-nastavnog osoblja nije dovoljan (Studij dizajna ima pokrivenost 0.46, a na preddiplomskom sveučilišnom studiju Arhitektura i urbanizam pokrivenost je 0.48) Nakon provjere ustanovili smo da je u izvješću navedena samo djelomična pokrivenost. Dio nastave studijskih programa Arhitektonskog fakulteta odvija se, naime, u umjetničkom području pa je velik broj nastavnika Arhitektonskog fakulteta izabran i djeluje u umjetničko-nastavnim zvanjima. Prema brojevima iznesenim u dijelu pod nazivom „Kratak opis vrednovanoga visokog učilišta“ dvadesetsedam (27) nastavnika u umjetničko-nastavnim zvanjima nije ubrojeno u navedenu statistiku. U svakodnevnom odvijanju nastave, svi studijski programi Arhitektonskog fakulteta imaju povoljan odnos broja nastavnika i studenata. **Molimo da se provjeri način izračuna koeficijenta jer navedeni rezultat nije točan.**

10. Zatvorenost prema struci, prema drugim disciplinama i stručnjacima izvan zatvorenog uskog kruga stručnjaka

Primjedba je relativna te je dijelom odraz prilika u kojima Fakultet djeluje. Arhitektonski fakultet razumije potrebu za većom otvorenošću u ovom području kojom bi se ostvarivali novi ishodi učenja i održavala aktualnost studijskog programa.

Arhitektonski fakultet je akademske godine 2017./18. proveo detaljnu analizu i izmjene studijskog plana kojima je povećan interdisciplinarni karakter i izbornost nastave, osobito Diplomskog studija.

Redovito se organiziraju i oglašavaju gostujuća predavanja vezana za pojedine projektne zadatke (radionice diplomskog studija) kojima mogu prisustvovati svi studenti Arhitektonskog fakulteta. Predavanja pritom drže ne samo arhitekti, građevinari ili povjesničari umjetnosti, odnosno stručnjaci iste ili srodnih struka, već i predavači potpuno različitih struka: od geologa i matematičara do književnika. Vezano za pojedine projektne zadatke koji su redovito i istraživački, studentima se omogućuje kontakt s lokalnim civilnim udrugama kao i strukturama lokalnih vlasti. Time su ne samo studenti nego i nastavnici prisiljeni na neprekidnu prilagodbu i preispitivanje uvijek novih arhitektonskih tema/sadržaja/formi vezanih za aktualan trenutak usmjeren budućnosti, i tu nema govora o 'kopiranju' bilo koga ili čega. Iz godine u godinu se za nastavu pripremaju i potrebni novi prateći radni materijali, a ukoliko ima mogućnosti tiska se i sažetak ili mini-zbornik studentskih radova (Radionica arhitektonskog projektiranja 3, Radionica interijera).

Nerijetko se izložbe studentskih radova organiziraju i izvan fakulteta čime je šira javnost (stručna ili ne) upoznata s njegovim radom, a studenti imaju priliku prezentacije vlastitog rada i kontakata izvan kruga fakulteta.

Preširoko pak shvaćena 'interdisciplinarnost' studija lako dovodi do ozbiljnog nepoznavanja same struke i površnosti u pristupu, što u konačnici može voditi gubitku vjerodostojnosti diplome kao i titule mag.ing.arh. što si državni fakultet u Hrvatskoj ne može i ne smije dozvoliti. U pogledu primjedbe o zatvorenosti prema struci, Fakultet usko surađuje s Hrvatskom komorom arhitekata, dok u Udruzi studija arhitekture i urbanizma Hrvatske okuplja i ostale Studije arhitekture i urbanizma iz Republike Hrvatske i regije. Radi se na definiranju zajedničkog profesionalnog kvalifikacijskog okvira u edukaciji koji rezultira visokom razinom kompetencija budućih arhitekata profesionalaca s preddiplomskog i diplomskog studija arhitekture u Zagrebu, a koja je prema povratnim informacijama; jasno prepoznata i kod arhitekata profesionalaca pri zapošljavanju naših diplomanata u arhitektonskim uredima.

11. Niske stope prolaznosti i visoke stope odustajanja od studija

Primjedba ne stoji jer se zasniva na tumačenju prolaznosti prema kojem se prolaskom naziva samo redoviti prvi upis više godine studija i završetak studija u minimalnom broju godina studiranja. Visok je broj studenata u statusu ponavljača odnosno drugog upisa, najčešće prve i druge godine studija. Razlog tome je veliko nastavno opterećenje tih godina koje pak proizlazi iz propisanog skupa kompetencija što ih je potrebno ostvariti u sustavu reguliranog zanimanja. Nerijetko je dulje trajanje studija posljedica i osobne odluke studenta donesene s ciljem što kvalitetnijeg studiranja, rada tijekom studija i mobilnosti studenata. Relativno visoke kriterije očekivanih rezultata i kompetencija smatramo prednošću Fakulteta i dobrom pripremom studenata za realnost koja ih očekuje kod zapošljavanja. Statistika Arhitektonskog fakulteta pokazuje kako velika većina studenata upisanih u prvu godinu završi preddiplomski studij u roku koji je godinu ili dvije dulji od minimalnog. Odustajanje od studija je rijetko i najčešće je posljedica studiranja sporijeg od dinamike omogućene Pravilnikom o studiranju Sveučilišta u Zagrebu, pri čemu ukupna stopa odustajanja od studija ne prelazi 10 %. Kod studenata koji nastave studij na diplomskom studiju krajnja prolaznost studija prelazi 90%. U dijelu koji je u dosegu Arhitektonskog fakulteta istražiti će se, međutim, i moguća daljnja poboljšanja.

12. Velik broj nezaposlenih u struci (osobito arhitekata starije dobi)

Trenutno stanje nezaposlenih arhitekata na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje je minimalan broj, kao i prije krize 2008. te ova primjedba nije utemeljena. Nadalje, primjedba o postojanju nezaposlenih diplomiranih studenata Arhitektonskog fakulteta u struci ukazuje na problem kojeg Arhitektonski fakultet ne može riješiti i promjenjiv je uvjetovano tržištem. Osobito se to odnosi na primjedbu o velikom broju starijih nezaposlenih arhitekata (str. 28.). Ne možemo prihvatiti ocjenu da je razlog tome „... usmjerenost fakulteta ka prošlosti (i eventualno sadašnjosti) a ne ka budućnosti.“

Držimo da je povremeno cikličko postojanje uočenog problema složenije uvjetovano širim društvenim i ekonomskim okolnostima u kojima Fakultet djeluje, te specifičnim karakterom profesije, a ne time da su nezaposleni arhitekti produkt edukacije na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, što nije samo notorna neistina nego i krajnje uvredljiva konstatacija.

Također, mišljenja smo da službene statistike Hrvatskog zavoda za zapošljavanje nisu potpun izvor podataka jer ne bilježe osobni odabir o samozapošljavanju ili radu u drugim područjima. Ističemo da Arhitektonski fakultet sudjeluje u EU financiranom istraživanju upravo statusa i aktivnosti bivših studenata arhitekture na europskoj razini.

Ovu primjedbu stoga možemo razmatrati samo kao poticaj aktivnostima na izradi programa cjeloživotnog učenja kojim bi se omogućilo stjecanje novih kompetencija.

Zaključak

Ovim očitovanjem iskazujemo spremnost na konstruktivni pristup u istraživanju mogućnosti za poboljšanja kvalitete u svim segmentima djelovanja Fakulteta. Izvješće stručnog povjerenstva o akreditaciji Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prepoznajemo kao korisnu detaljno elaboriranu uputu za moguća poboljšanja u radu i organizaciji naše institucije. Mogućnosti za neka od predloženih poboljšanja već se istražuju.

Ovdje međutim, kao „napisano u zgradama“, prenosimo i složno nezadovoljstvo članova Fakultetskog vijeća izazvano pojedinim zaključcima stručnog povjerenstva. Primjerice, ocjene kojima se komentira „nedostatak ambicije“ ili „... usmjerenost fakulteta ka prošlosti (i eventualno sadašnjosti) a ne ka budućnosti“ odbacujemo kao proizvoljne, ishitrene i nepotrebne.

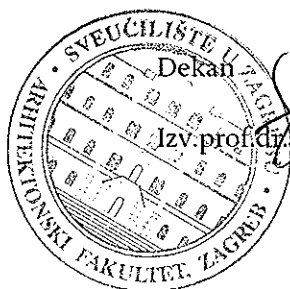
Nizom preporuka za poboljšanje iznose se zastarjeli, općeniti ili neutemeljeni prijedlozi koji ukazuju na nepoznavanje rada vrednovanog visokog učilišta ili nedostatak iskustva članova stručnog povjerenstva u pedagoškom procesu u području arhitekture, urbanizma i dizajna, kao ni iskustva o potrebnoj stručnoj profilaciji i kompetencijama arhitekta za hrvatsko i EU tržište rada.

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu redovito se nalazi na listi pedeset najboljih arhitektonskih škola u Europi, u prestižnom izboru „Europe’s Top 100 Schools of Architecture and Design“ (izabranih 50 iz područja arhitekture i 50 iz područja dizajna). Za razumijevanje te pozicije važno je znati da u Europi djeluje ukupno oko 700 fakulteta za arhitekturu i dizajn, što potvrđuje prepoznatu internacionalnu relevantnost i poziciju Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Smatramo potrebnim istaknuti kako ovaj status dugotrajno i kontinuirano formiraju upravo ambicije i predanost pozivu njegovih nastavnika i studenata. Vrijednost vanjskog vrednovanja Arhitektonskog fakulteta i korist od zrcalne slike njegove obrazovne i istraživačke strukture ovisi o uvažavanju specifičnosti obrazovanja i istraživanja u disciplini arhitekture. Dakle, istinski relevantno vrednovanje zahtijeva oblik uvida koji nadilazi administrativne standarde i okvire.

Ovo ističemo kako bismo ukazali na moguća jednostavna poboljšanja postupka vanjskog vrednovanja. Ocjene i preporuke koje postupak vrednovanja edukacijskih standarda u području arhitekture, urbanizma i dizajna donosi moraju biti objektivni rezultat mogućeg uvida osiguranog standardiziranim procedurom, ali isto tako i odgovarajućeg iskustva članova povjerenstva ostvarenog pedagoškim, stručnim i praktičnim profesionalnim radom. Time će se osigurati neometan prijem brojnih, nesporno korisnih preporuka, a rezultate vrednovanja bit će lakše prezentirati kao vjerodostojne i konstruktivne.

- Mišljenja smo da iznesene preporuke za poboljšanja u radu i organizaciji Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koje donosi ovo Izvješće stručnog povjerenstva u postupku reakreditacije mogu biti osnova Akreditacijskoj preporuci, ukoliko su predložene izmjene provedive u okolnostima i cjelokupnom sustavu kojeg je vrednovani fakultet dio. Slijedom navedenog molimo naslov da donese Akreditacijsku preporuku za Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studij arhitekture i urbanizma i Studij dizajna.

 Dekan
Izv. prof. dr. sc. Krunoslav Šmit

U Zagrebu, 08. travnja 2019.

Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet
Studij dizajna

University of Zagreb
Faculty of Architecture
School of Design

Zagreb, 01. travnja 2019.

OČITOVANJE STUDIJA DIZAJNA NA IZVJEŠĆE STRUČNOG POVJERENSTVA O REAKREDITACIJI ARHITEKTONSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Poštovani,

nastavno na Izvješće Stručnog povjerenstva o reakreditaciji Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od veljače 2019. (dalje: Izvješće) očitujemo se kako slijedi:

Prije svega napominjemo da su najvažnije primjedbe koje se tiču Studija dizajna posljedica objektivnih okolnosti povezanih s neriješenim **statusom Studija** koji se već petu godinu nalazi u "prijelaznom razdoblju" i funkcionira po odredbama *Sporazuma o prelaznom ustroju Studija dizajna*, od 22. studenog 2013. g. (KLASA: 602-04/13-12/21; URBROJ: 380-020/084-13-1), kojeg su potpisnici Sveučilište u Zagrebu i Arhitektonski fakultet, te zbog toga nije naveden u organizacijskoj strukturi Arhitektonskog fakulteta (str. 6)

Iako se kroz tekst Izvješća u nekoliko navrata izričito spominje Studij dizajna, nije jasno što se u Izvješću odnosi na analizu i preporuke za poboljšanje za navedeni Studij. Obzirom na to, Studij dizajna će se očitovati na one dijelove Izvješća gdje se izričito spominje Studij dizajna ili „svi studijski programi“.

Pitanje statusa i odnosa Studija dizajna i Arhitektonskog fakulteta prepoznato je kao prvi od nedostatka visokog učilišta, za koje se slažemo da je nužno da se regulira, jer trenutno stanje otežava djelovanje Studija dizajna (pitanje statusa Studija dizajna donosi se na sljedećim stranicama Izvješća: 12, 16, 19, 20-21, 22, 69). U preporuci Izvješća stoji kako se u ovom trenutku ne predlaže niti potpuna autonomija niti potpuna integracija. Stava smo da se pitanje statusa Studija dizajna nastavi rješavati kroz zajedničko *Povjerenstvo za unaprjeđenje sastavnice* (PUS) osnovano 29. prosinca 2017. g., a kojemu je svrha upravo ispitati i predložiti *Cjeloviti prijedlog novog institucionalnog ustroja sastavnice (Af+SD)*. Napominjemo da je spomenuto Povjerenstvo izradilo analize stanja, te provelo rasprave i formuliralo nekoliko opcija o kojima je u sljedećem koraku predviđena rasprava na Fakultetskom vijeću i Vijeću Studija dizajna (*Dokumentacija s radionice Povjerenstva za unaprjeđenje sastavnice*, srpanj 2018. – dalje: Dokumentacija). Također vjerujemo kako bi se kroz djelovanje PUS-a omogućilo unaprjeđenje strategije Arhitektonskog fakulteta (str. 19), pri čemu bi se pridonijelo intenziviranju odnosa između urbanizma, arhitekture i dizajna u interdisciplinarnom kontekstu (str. 25, 55), što se navodi i u Dokumentaciji.

U okviru teme „Studijski programi“ u Izvješću se navodi **slaba zaposlenost** bivših studenata Studija dizajna (str. 27, 28). Službene statistike Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o zaposlenosti diplomiranih studenata Studija

dizajna ne daju pravu sliku o njihovom statusu jer ne bilježe osobni odabir o samozapošljavanju. Veliki broj diplomiranih studenata odlučuje se za karijeru slobodnih/samostalnih umjetnika ili *freelance* dizajnera što često rezultira otvaranjem samostalnih studija, obrta i sl. U stvarnosti, na tržištu rada, gotovo i nema nezaposlenih dizajnera koji su stekli diplomu na Studiju dizajna.

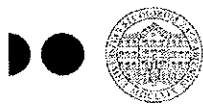
Programski odbor Studija dizajna trenutno je u postupku revizije i izrade novih studijskih programa, u okviru kojeg procesa će se provesti i **studija svrsishodnosti**. U tu svrhu koriste se i Samoanalizi priloženi rezultati istraživanja provedenih 2016. i 2017. sa studentima i alumnijem Studija dizajna, zainteresiranim gospodarskim subjektima i potencijalnim poslodavcima (*Istraživanje nastave na Preddiplomskom i Diplomskom studiju Studija dizajna Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2016.; Istraživanje 2017. – Fokus grupe*). Trenutno je u tijeku istraživanje i analiza srodnih međunarodnih studijskih programa. Cilj svih ovih aktivnosti je osmišljavanje novih modela koji će osuvremeniti i uskladiti studijske programe kako bi bili vizionari razvoja gospodarskih i tržišnih trendova, dajući cjelokupni kreativni, inovacijski smjer, utemeljen na interdisciplinarnom pristupu, otvoren kritici i samokritici.

Studij dizajna je na temelju osvrta studentskih predstavnika na Vijeću godišta o **neusklađenosti broja ECTS bodova** sa stvarnim opterećenjima studenata na pojedinim predmetima u 2017. godini proveo analizu opterećenja studenata preddiplomskog Studija dizajna u sklopu studijskog programa (*Studij dizajna – analiza usklađenosti ECTS bodova sa stvarnim studentskim opterećenjem, 2017.*). Analiza je provedena usporedbom podataka dobivenih od studentskih predstavnika i predmetnih nastavnika koji su za svoj predmet dostavili izvedbeni program i popis vannastavnih aktivnosti koji su studenti obavezni zadovoljiti na njihovom predmetu tijekom 15 tjedana nastave. U te aktivnosti se ubrajaju seminari, zadatci, projekti i sl. koje studenti izvode samostalno van nastave (seminari koji se predaju u tijeku ispitnih rokova nisu ulazili u ovu analizu). Predmetni nastavnici su također priložili procjenu koliko je studentu vremena potrebno da izvrši te obaveze. Analizom je utvrđeno odstupanje od broja ECTS bodova sa stvarnim opterećenjima studenata na pojedinim predmetima, te je u dogovoru sa predmetnim nastavnicima taj propust ispravljen.

Tijekom tog procesa također je uočeno preklapanje sadržaja pojedinih predmeta te preveliki broj predmeta na prvoj godini preddiplomskog studija. Taj problem je riješen na način da su od akademske godine 2018./19. ukinuta dva predmeta na prvoj preddiplomskoj godini.

Opažanje Stručnog povjerenstva o **premalom (nedovoljnom) broju znanstveno-nastavnog osoblja na Studiju dizajna** (str. 10, 15, 44, 45) pod temom „Nastavnički i institucijski kapaciteti“ ne smatramo zabrinjavajućom, obzirom da je Studij dizajna u umjetničkom području, ali s interdisciplinarnim karakterom, te je navedena pokrivenost odraz toga. S druge strane, trenutno Studij *Odlukom o napredovanju u zvanjima u ak. god. 2019./2020.* usvojenom 17. listopada 2019. na Vijeću Studija dizajna, pokušava riješiti nepovoljan omjer nastavnih u odnosu na umjetničko-nastavna zvanja, a sve u skladu s, u međuvremenu izrađenim, prijedlogom *Plana razvoja kadrova Studija dizajna* koji obuhvaća period do 2022. godine. Napominjemo da će izvršenje tog Plana u najvećoj mjeri ovisiti o osiguranju novih koeficijenata za napredovanja i nova zaposlenja potrebna za planirano unapređivanje programa, a što se kao potreba spominje u nekoliko preporuka (str 27, 28, 29).

Sporazumom o prelaznom ustroju Studija dizajna započinje tranzicija iz modela koji se oslanjao na vanjsku suradnju i honorarno plaćanje izvođenja nastave u model koji podrazumijeva zasnivanje stalnog radnog odnosa nastavnika. Premda je u velikoj mjeri tranzicija provedena, taj proces ni danas još nije završen (npr. za pojedine

predmete nisu izdane suglasnosti za radna mjesta, a za pojedina radna mjesta su zatražene obnove suglasnosti). Studij dizajna je u tranziciji ostao bez potrebnih koeficijenata koji omogućuju zapošljavanje nastavnog kadra za osiguravanje osnovne djelatnosti. Koeficijenti su se počeli primjenjivati od 2013. g. i u pravilu su preslikavali postojeće stanje kadra na sastavnici, a u to doba je Studij dizajna još bio u procesu zapošljavanja nastavnog osoblja. S obzirom da je tranzicija provedena tijekom godina krize, nova radna mjesta koja su na Studiju dizajna odobravana u pravilu su bila u zvanju predavača. Zbog svega toga, danas je omjer umjetničko-nastavnih i znanstveno-nastavnih zvanja u odnosu na nastavna zvanja izrazito neprikladan, pa i nedopustiv za sveučilišne studije. Posebno je zabrinjavajuća činjenica da su nositelji kolegija na diplomskom studiju u zvanju predavača, i to na predmetima koji su jezgra dizajnerskog, projektantskog obrazovanja.

Očit je manjak nastavnika u profesorskim zvanjima, koji će se u iduće dvije godine pojaviti kao nepremostivi problem, ukoliko se ne omoguće napredovanja nastavnika. I u ovom slučaju, situacija je još nepovoljnija za ostvarivanje osnovnih ciljeva Studija, ako se uzme u obzir da za dvije godine, prvi put u povijesti Studija, neće biti nastavnika u zvanju redovitog profesora iz redova dizajnera-projektanata, čime se izravno ugrožava i budućnost Studija dizajna kao sveučilišnog studija.

Pitanje **doktorskog studija** je svakako bitno, te je i to tema kojom će se Studij dizajna okrenuti u skorijoj budućnosti. Doktorski studij (ali u umjetničkom području) tema je i *Strategije djelovanja Arhitektonskog fakulteta u umjetničkom području za razdoblje 2018-2025.* (veljača 2018.). Studij dizajna će u narednom razdoblju pokrenuti istraživanja u kojemu će se obraditi tema znanstvenog doktorskog studija prema preporuci Stručnog povjerenstva.

S poštovanjem,
Voditelj Studija dizajna,
Prof.dr.sc. Feđa Vukić